

МИСЛИ ЗА БОЛЕСТТА И БОЛЕДУВАНЕТО ИЛИ ЗА ПОДРЕДЕНИЯ ХАОС

Болезтта и боледуването са личностно-социални феномени, които съпътстват човечеството от раждането на първия представител на *homo sapiens sapiens*. Според Асимов „човекът е боледувал, боледува и трябва да боледува. И е важно не от какво си болен, а как боледуваш”. И за да можем да правим наистина информирани избори, когато боледуваме, имаме потребност от знания – много и най-различни. Тук ви предлагам една малка сбирка от мисли за болестта и боледуването, с която се надявам да ви помогна при правенето на избори, в т.ч. и как да боледувате, запазвайки себе си, запазвайки човечността си, въпреки всичко.

проф. д-р Божидар Ивков

„Всъщност всеки от нас е в състояние на заболяване, единственият въпрос е доколко психологически и/или социално сме адаптирани. Простичко казано, „човекът е боледувал, боледува и трябва да боледува. И е важно не от какво си болен, а как боледуваш”. А как? Това трябва да е ясно - да бъдем възможно най-активни психологически и социално или да се стремим да бъдем активни“¹.

„Важен е пациентът, не лечението“².

Във връзка с въвеждането на понятия като „пациент“, „пациент ориентирана медицина“ и, най-важното, „социално ориентирана медицина“, самото разбиране за „болест“ вече губи предишното си значение и трябва да бъде изпълнено с ново съдържание³.

„Пациентка с болка в коляното дойде за консултация с лекар ортопед. Хирургът не намерил индикации за операция и изпратил пациентката при ревматолог, за да изясни причините за болки в ставите и да предложи симптоматично лечение. Ревматологът не открил признаци на системно възпаление на съединителната тъкан и изпратил пациентката на психиатър, който я посъветвал да се обърне към физиотерапевт, който ѝ предписал ефективно лечение. Всеки от лекарите изпращал пациентката при най-добрия специалист в своята област, но в крайна сметка тя била превърната в перце за игра на бадминтон. Досадно, разочаровано и вероятно фалирало перце...“⁴

¹ Асимов (2015) КОНЦЕПЦИЯ СОЦИАЛЬНОЙ МЕДИЦИНЫ. В: ВЕСТНИК КАЗНМУ, №3, с. 379.

² Broyard, A. (2010) *Upojony chorobą. Zapiski o życiu i śmierci*, tłum. A. Nowakowska, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec, s. 84.

³ Асимов (2015) КОНЦЕПЦИЯ СОЦИАЛЬНОЙ МЕДИЦИНЫ. В: ВЕСТНИК КАЗНМУ, №3, с. 380.

⁴ Bardes, CL. (2012) Defining „patient-centered medicine“. *NEJM*, 366 (9): 782-783.

„Не съм лекар, едва навлизам също в ролята на пациент. Но аз съм критик и като болен в критично състояние трябва да се възползвам от професията си. Отначало болестта беше поредица от несвързани шокове за мен и първият ми инстинкт беше да я укротя, като изградя разказ за нея. В крайни ситуации винаги създаваме разказ. Описваме това, което се случва, сякаш искаме да предотвратим катастрофата. Когато други хора разбираха, че съм болен, ми разказваха за собствените си болести и за болестите на приятели. Разказването на истории изглежда е естествена реакция спрямо болестта. Хората кървят от истории и аз се превърнах в тяхна кръвна банка“⁵

„Пациентът не може да осъзнае, че болестта му е катастрофа, повод за отчаяние или ужас, но трябва да я превърне в разказ, в история. Разказите са антители, предпазващи от болестта и болката. [...] Всичко е по-добро от чудовищността на мълчаливото страдание. Умирайки, ние вече не сме хора, смъртта ни дехуманизира – затова мисля, че езикът, речта и историите най-ефективно подкрепят нашата човечност. Мълчанието е, дословно, затваряне на магазина с човечност“⁶ (с. 35).

„... страдащият човек трябва да си изработи някакви извънмедицински стратегии за справяне с болестта [...] символните действия са танц на идеите“⁷.

„Какво очаквам от моя лекар сега, след като знам, че имам рак на простатата, лимфните възли и гръбначния стълб? Бих казал, че търся лекар, който да бъде внимателен читател на моята болест и добър критик на медицината“⁸.

„Безсилието очевидно означава слабост и умора – чувството, че нищо не е както трябва и, че нищо не можем да направим с това.

Безсилието е това, което чувстваме, когато ни обгръща болестта.“⁹.

„Нашата болест е физическо заболяване, а едновременно с това и политическо зло, което я обкръжава. Ние сме болни по начин, който ни струва свободата, и сме поробени по начин, който ни струва здравето. Нашата политика носи проклятието на болката, а не благословията на свободата“¹⁰.

„Нашата доминирана от частни осигурители, регионални частни мрежи от болници и други мощни групи по интереси комерсиална здравеопазна система, все повече напомня на мошеническа лотария. Бихме искали да вярваме, че

⁵ Broyard, A. (2010) *Upojony choroba. Zapiski o życiu i śmierci*, tłum. A. Nowakowska, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec, s. 34-35.

⁶ Broyard, A. (2010) *Upojony choroba. Zapiski o życiu i śmierci*, tłum. A. Nowakowska, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec, s. 35.

⁷ Пак там, с. 40.

⁸ Пак там, с. 56.

⁹ Snyder, T. (2021) *Amerykańska choroba. Szpitalne zapiski o wolności*. Znak Horyzont, Kraków, s. 9.

¹⁰ Пак там, с. 10.

имаме здравеопазване, в рамките на което настъпват известни парични прехвърляния; в действителност имаме парични прехвърляния, в рамките на които се предоставя в някаква област опазване на здравето. Ако раждането не е безопасно, а за някои майки то е още по-малко безопасно, отколкото за други – нещо не е наред. Ако от младите хора се искат повече пари за здравеопазване, но тяхното здравословни състояние е по-лошо от това на по-старите поколения – нещо не е наред. Ако хората, които някога са вярвали в тази страна, днес отнемат живота си – нещо не е наред. Целта на медицината не е изстискване на максимални печалби от болните тела през техния кратък живот, а предлагането им на дълги години живот в здраве и свобода¹¹.

„Вирუსът не е човек, но задава мяра за нашата човечност“¹².

„Америка е очевидно свободна страна, но болестта и страхът ни отнемат свободата. Да бъдеш свободен означава да бъдеш себе си и да вървиш през света в съответствие със собствените си ценности и стремежи. Всеки от нас има право да бъде щастлив и да оставя следи след себе си. Свободата не е възможна, когато сме твърде болни, за да си представяме щастието и твърде слаби, за да се стремим към него. Тя е непостижима, когато ни липсва знанието, необходимо ни за правенето на действителни избори, особено отнасящи се до здравето ни“¹³.

„Ако Федералното правителство и комерсиалната здравеопазна система влошават здравето ни, по този начин те ни отнемат свободата. (...) Свободата е атрибут за всеки от нас, макар че никой не е свободен без помощта на другите. Правата на индивидите изискват общи усилия“¹⁴.

¹¹ Пак там, с. 20-21.

¹² Snyder, T. (2021) *Amerykańska choroba. Szpitalne zapiski o wolności*. Znak Horyzont, Kraków, ss. 22-23.

¹³ Пак там, с. 23.

¹⁴ Пак там, с. 24.